

Modderpoel Waterloo

In 1815 trok de Franse keizer Napoleon ten strijde tegen de legers van de buurlanden. Zware stortbuien, vergezeld van onweer en rukwinden, transformeerden het slagveld tot een gigantische modderpoel. Dat speelde de tegenstanders in de kaart, terwijl de Fransen door de regen moesten afdruipten en Napoleon zijn Waterloo vond.

Frankrijk voelde zich in 1815 bedreigd door de buurlanden Pruisen, de Nederlanden en Engeland, die van plan waren op 1 juli het land binnen te vallen. De Franse keizer Napoleon Bonaparte wilde dat voor zijn; de beste verdediging was in zijn ogen kennelijk de aanval. De oorlogshandelingen die uiteindelijk zouden uitmonden in de door de Fransen verloren Slag bij Waterloo, begonnen op 16 juni. Napoleon wilde eerst het Pruisische leger uitschakelen, om vervolgens de Engelsen en hun coalitiegenoten in het stof te doen bijten. Belangrijk voor hem was dat koste wat het kost de beide legers niet gezamenlijk tegen hem in actie zouden kunnen komen; de overmacht zou dan te groot zijn.

16 juni: Pruisische nederlaag

Napoleon begon de aanval op het Pruisische leger vrij laat op de dag, 's middags rond twee uur. Daardoor waren de Pruisen tegen de avond nog niet definitief verslagen; daar was meer tijd voor nodig. Daarom gaf hij rond 19.30u zijn keizerlijke garde, met daarin zijn meest loyale en geroutineerde manschappen, het bevel aan te vallen en de beslissende slag te leveren. Net op dat moment barstte een hevig onweer los en door de zware regenval was het ondoenlijk kanonnen in te zetten. Als gevolg daarvan was de garde genoodzaakt charges uit te voeren met de bajonet, wat minder effectief is dan het afvuren van salvo's kanonskogels. Desondanks moesten de Pruisen zich terugtrekken en

Als het onweer was uitgebleven, hadden de Fransen hun kanonnen wél kunnen inzetten

behaalden de Fransen de overwinning. Als het onweer was uitgebleven, hadden de Fransen hun kanonnen wél kunnen inzetten. Dan zouden de verliezen aan Pruisische kant vermoedelijk nog groter zijn geweest dan ze al waren en zou het Pruisische leger zich minder snel hebben kunnen herpakken. Wel was duidelijk dat het Pruisische leger op 17 juni niet in actie zou kunnen komen, de dag waarop de slag met de Engelsen op het programma stond. →

Bron: Rijksmuseum

De slag bij Waterloo, 18 juni 1815.

17 juni: noodweer en modderbad

Die ochtend was het nevelig, maar om tien uur klaarde het op en rond het middaguur scheen de zon al uitbundig. Het was drukkend warm en voor twee uur werd al de eerste donder gehoord. De hemel trok dicht en werd inktzwart. De scherp getekende wolkenbasis zakte geleidelijk naar beneden en het slagveld werd aarde-donker. Elk moment kon het onweer losbarsten. Toen kwam, iets voor drie uur, het moment waarop de eerste kogel werd afgevuurd. Het was alsof die de bewolking uiteen spleet. Er volgden direct een verblindende bliksemschicht, zware donder,

helse windstoten en ongekende slagregens. Men waande zich in een waterhoos. Het zicht was zo slecht dat je op 5 meter afstand al niet meer kon zien of je met een tegenstander van doen had of met een medestrijder. Het gebeuren was imponerend, maar vooral zeer angstaanjagend. Uitgerekend op deze dag hadden de Fransen dus de slag met het Engels-Nederlandse leger op het programma staan. De weergoden waren hun, op zijn zachts gezegd, niet gunstig gezind. De overvloedige regenval transformeerde het slagveld tot een afzichtelijke, onafzienbare modderpoel. Niet alleen voor de artillerie en de cavalerie, maar ook voor de infanterie

was er geen doorkomen meer aan. Veel soldaten verdwaalden terwijl ze op zoek waren naar wegen of paden die mogelijk wél begaanbaar waren; ze konden zich pas de volgende dag weer bij hun onderdeel voegen. Velen van hen waren barvoets omdat ze hun schoenen in de zompige modder waren kwijtgeraakt. Ook zaten ze onder de modder, die hun militaire kleding nog zwaarder maakten dan die al was. Napoleon had op die ochtend de aanval uitgesteld tot het middaguur. Hij hoopte dat het terrein dan voldoende zou zijn opgedroogd na de buien van de dag ervoor. Diezelfde ochtend kreeg Wellington, de commandant van de Engelsen, het be-

De chaotische aftocht van de Fransen na de slag bij Waterloo.

richt van de Pruisische nederlaag. Zonder Pruisische hulp was het niet aantrekkelijk om slag te leveren met de Fransen. Hij besloot dan ook zich terug te trekken. De Fransen moesten voor ze strijd konden leveren dus eerst de achtervolging inzetten. Die achtervolging werd echter gedwarsboond door het noodweer dat, zoals we eerder zagen, rond 15.00u losbarstte. Tegelijkertijd werd Napoleons hoop om slag te kunnen leveren met de Engelsen voordat de Pruisen zich bij hen zouden hebben gevoegd, in de grond geboord. Bij beter weer zou het voor de Engelsen vermoedelijk einde verhaal zijn geweest.

18 juni: de slag bij Waterloo

In de nacht van 17 op 18 juni hielden de slagregens aan. De Franse soldaten, tot hun heupen in de modder,

moesten bivakkeren in de stromende regen. Hun officieren schatten dat er ten minste twaalf uur drogend weer nodig was voor het terrein weer kon dienen als slagveld. Pas na 's ochtends zeven uur werd het droog. Napoleon wilde vanaf negen uur de aanval inzetten. Zijn adviseurs drongen echter aan op uitstel, zodat het terrein zou kunnen drogen en beter begaanbaar zou zijn. Anders zou de aanval niet ingezet kunnen worden met een kogelregen richting de vijand. Op twee achtereenvolgende dagen werd er dus laat begonnen met de gevechten. Ditmaal zou het fataal blijken.

Halverwege de middag waren de Fransen weliswaar aan de winnende hand en leken de geallieerden nauwelijks nog aan een nederlaag te kunnen ontkomen. Vanaf vier uur slaagden de eerste Pruisische eenhe-

***Door de slagregens
waren tegenstanders
en medestrijders niet
van elkaar te
onderscheiden***

den er echter in zich bij de Engelsen en Nederlanders te voegen. Daarmee kwamen de Fransen onverhoopt tegenover een steeds groter wordende overmacht te staan, wat hen zou opbreken. Ze sloegen op de vlucht en delfden het onderspit. Als de weergoden wat meer consideratie voor de Fransen zouden hebben getoond, had de kaart van Europa er na 1815, en nu nog steeds, heel anders uitgezien. ●